

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Vera sententia statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

36. Ad illud quod dicitur in contrarium, in primis responderi potest falsum esse principium illud Adversariorum, quod scilicet omnis suppositio antecedens tollit libertatem. Nec unquam id dixit Anselmus, sed solum quod necessitas antecedens, sive suppositio quæ oritur à causis naturalibus, & necessariis, qualis est ortus Solis (quo exemplo ipsemet Anselmus utitur) tollit libertatem.

Addo quod si hoc principium esset verum, tolleretur libertas in sententia Adversariorum, illi enim docent scientiam simplicis intelligentiæ, ut habet adjunctum decretum, esse causam rerum, ac proinde actuum nostrorum liberorum, & consequenter aliquam suppositionem illos antecedentem; omnis enim causa debet esse prior suo effectu, prioritate saltem naturæ & causalitatis: Ergo si verum sit, quod omnis suppositio antecedens tollat libertatem, manifestum est, ex sententia Adversariorum, sequi excidium, ac destructionem libertatis.

37. Respondeo secundo, Quod licet suppositio antecedens, quæ non oritur à primo libero, & quæ non descendit à primo principio, & à prima veluti radice libertatis, eam tollat & destruat; secus tamen si descendat à primo libero, & à prima libertatis radice procedat: scientia autem visionis, cum supponat decretum, quod est prima radix, & primum principium libertatis creatæ, & participatæ; & quod attingit non solum substantiam, sed etiam modum libertatis & contingentie in nostris operationibus, est aliqua suppositio descendens à primo libero, & procedens à prima libertatis radice; ac proinde non tollens, sed causans libertatem & contingentiam in rebus. Sed de hoc fusè in Tractu de prædestinatione.

Disp. 6. art. 7. § 3.

38. Objicies quartò: Eâ scientiâ Deus producit creaturas, quâ constituitur in actu primo agens, cum eadem virtus quæ actum primum ponit, debeat in secundum prodire: Atqui scientiâ simplicis intelligentiæ Deus habet actum primum, seu potentiam ad creaturas producendas: Ergo ab illa, non à scientia visionis, debet prodire operatio, quâ creaturæ fiunt.

39. Respondeo negando Majorem, quia scientia quæ est causa rerum in actu secundo, debet esse libera, scientia verò quæ illas continet in actu primo, & quâ Deus constituitur in actu primo agens, necessaria est: si verò illi addatur decretum, per quod fiat libera, à scientia simplicis intelligentiæ, transit in scientiam visionis, seu approbationis, & beneplaciti.

Addo quod, si hoc argumentum aliquid valeret, probaret productionem creaturarum ascribendam esse potius voluntati Dei necessariæ, quam liberæ, cum voluntas Dei ut necessaria, habeat primum actum, seu potentiam producendi creaturas, juxta Vazquem, & alios Recentiores qui existimant potentiam executivam in Deo, non esse intellectum, sed voluntatem. De quo infra.

Art. 4. 60.

Objicies ultimò: Si scientia Dei libera, quæ visionis appellatur, esset causa rerum, esset etiam causa peccatorum, cum ad illa etiam se extendat, & ea clarè & intuitivè cognoscat: Sed hoc est impium, & blasphemum: Ergo scientia visionis non est causa rerum.

Respondeo negando sequelam, ut enim supra conclus. 4. ostendimus, scientia Dei libera, non est causa rerum, quatenus formaliter visionis

Tom. I.

A est, sed solum quatenus est approbationis: Deus autem non cognoscit peccata per scientiam liberam, quatenus est approbationis, sed solum quatenus est visionis: quia illa nullum supponunt decretum positivum in Deo, quod velit, & approbet illorum existentiam, vel futuritionem; sed permissivum tantum, quod vult permittere eorum malitiam, & deformitatem; & sic scientia visionis, quamvis sit causa rerum, non tamen est causa peccatorum, ut patet ex dictis in ultima probatione quartæ conclusionis.

ARTICVLVS III.

B *An ideo res sint future, quia sciuntur à Deo, vel ideo ab illo sciuntur, quia future sunt?*

R Esolutio hujus difficultatis pendet ex dictis articulis præcedentibus, & ideo breviter ab illa nos expediemus conclusione sequenti.

§. I.

Vera sententia statuitur.

Dico igitur, hanc propositionem, *Ideo res sunt future, quia sciuntur à Deo*, esse veram in sensu causali; & istam falsam: *Ideo res ut future cognoscuntur à Deo, quia future sunt*; ly quia dicente rationem in essendo, & causam formalem, aut virtualem. Ita communiter nostri Thomistæ, quibus ex Patribus Societatis novissimè se adjunxit Claudius Typhanus in libro de Ordine, deque priori & posteriori, cap. 34.

61. Probatur primò ex Sanctis Patribus supra relatis, præsertim ex Augustino 15. de Trinitate cap. 13. dicente: *Universas creaturas suas spirituales aut corporales, non quia sunt ideo novit Deus, sed ideo sunt, quia novit. Non enim nascitur que fuerat creaturus: quia ergo scivit creavit, non quia creavit scivit.* Ubi S. Augustinus apertè loquitur de scientia libera, & nullo modo de scientia simplicis intelligentiæ; loquitur enim de scientia, quâ Deus scit & cognoscit futura ut futura, & de ista ait, ideo res creatas esse futuras, vel existentes, quia Deus scit illas esse futuras, vel existentes, & non è contra: At scientiâ simplicis intelligentiæ, Deus non scit futura, neque existentia, sed solum possibile, de quibus falsum est dicere ipsa existere, quia sciuntur à Deo; scientia enim illa non causat omnia quæ cognoscit, aliàs causaret omnia possibile: Ergo de illa & de ejus objecto non potest dici esse futurum, quia scitur à Deo; sed solum de scientia libera, quæ visionis appellatur. Unde Gregorius Magnus articulo præcedenti citatus: *Que sunt, non ab æternitate ejus videntur, quia sunt; sed ideo sunt, quia videntur.*

62. Non est prætermittenda in signis D. Leonis Papæ autoritas, quæ apertè favet nostræ sententiæ. Ille enim serm. 16. de Passione cap. 2. sic habet: *Cum ergo omnia que in Christum Judaica admisit impietas, tantò ante prædicta sint, ut non tam de futuris quàm de præsentibus propheticus sit sermo contextus: quid aliud nobis, quàm sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo referatur, apud quem & discernenda jam dijudicata, & futura jam facta sunt? Cum enim & qualitas actionum nostrarum, & effectus omnium voluntatum scientia divina preveniat, quanto magis Deo nota sunt opera sua. Et rectè placuit quasi facta recoli, que non poterant omnino non fieri.* Ubi S. Leo aper-

E e

re loquitur de scientia Dei libera, & in decreto fundata, cum illius tantum prophetia participatio sit; docetque talem scientiam provenire omnes nostras actiones & volitiones: Ergo actus liberi nostrae voluntatis ante illam non praetelliguntur futuri; subindeque non ideo Deus illos praescit, quia futuri sunt; sed potius ideo futuri sunt, quia per talem scientiam à Deo praesciuntur.

63. Probatur secundò conclusio ex D. Thoma hic art. 8. in resp. ad 1. & qu. 2. de veritate art. 14. ad 1. ubi explicans verba Origenis dicentis, *Quia futurum est aliquid, ideo sciunt à Deo antequam fiat.* Addit; *Hoc esse intelligendum secundum causam consequentia, non secundum causam essendi.* Id est in sensu tantum illativo, non causali.

Nostram etiam conclusionem expressè docet Magister sententiarum in 1. dist. 38. his verbis: *Neque res futurae cause sunt Dei praescientiae. licet enim non essent futurae, nisi praescirentur à Deo; non tamen ideo praesciuntur à Deo, quia futurae sunt: si enim hoc esset, tunc ejus quod aeternum est, aliquid existeret causa, ab eo alienum, ab eo diversum, & ex creaturis penderet scientia Creatoris, & creatum esset increati causa.* Quibus verbis, non solum auctoritate sua conclusionem nostram confirmat; sed etiam rationem fundamentalem insinuat, quae communiter utuntur Thomistae ad illam demonstrandam, & quae potest sub hac forma proponi. Si ideo Deus praesciret res futuras, quia futurae sunt, & non è contra; ideo essent futurae, quia praesciuntur à Deo, scientia Dei mensuraretur à rebus creatis, & ab illis dependeret, quantum ad aliquam perfectionem realem, & sibi intrinsicam; nimirum quantum ad certitudinem, & veritatem: Sed hoc repugnat perfectioni divinae scientiae, quae cum sit ipsamet Dei substantia, non potest causari, vel dependere à rebus creatis, ut expressè docet D. Thomas hic art. 8. ad 3. dicens: *Sicut scibilia naturalia sunt priora quam scientia nostra, & mensura ejus: ita scientia Dei, est prior quam res naturales, & mensura ipsarum.* Et infra quaest. 16. art. 1. ponit hoc discrimen inter intellectum divinum, & nostrum; quod noster pendet à rebus, non verò divinus, à quo res potius pendet, & dicuntur verae, quia ei adaequantur. Item 1. 2. quaest. 93. art. 1. ad 3. haec scribit: *Ratio intellectus divini aliter se habet ad res, quam ratio humani intellectus; intellectus enim humanus est mensuratus à rebus, ut scilicet conceptus hominis non sit verus propter se ipsum, sed dicitur verus, ex eo quod consonat rebus; ex hoc enim quod res est vel non est, opinio vera vel falsa est: intellectus verò divinus est mensura verum, quia unaquaque res in tantum habet de veritate, in quantum imitatur intellectum divinum, ut dictum est 1. parte, quaest. scilicet 16. art. 1.* Quò nihil clarius & expressius dici potest in favorem nostrae sententiae. Cui etiam consonat illud quod dicit Boetius 5. de consolatione, prosa ultimà, nempe, *Deum praescientiam suam, non à rebus creatis, sed à propria simplicitate sortitum esse.* Sequela autem Majoris est evidens: Illa enim cognitio dependet ab objecto, & ab illo mensuratur, quantum ad veritatem & certitudinem, quae illud non facit, sed supponit: Atqui si ideo Deus cognoscat & sciat res futuras, quia futurae sunt, & non è contra; divina scientia, non facit in rebus futurationem, nec proinde veritatem & certitudinem, sed illam supponit: Ergo quantum ad utramque perfectionem ab illis mensuratur & dependet.

A Confirmatur primò: Illud quod habet suam perfectionem per adaequationem ad alterum, se habet ad illud ut mensuratum ad mensuram; etenim mensura est illud cui res debet adaequari, ut fortiatur perfectionem sibi debitam: At cognitio quae non facit, sed supponit suum objectum, habet perfectionem sibi debitam, veritatem scilicet & certitudinem, per adaequationem, & conformitatem cum illo; ideo enim est vera & certa, quia illi adaequatur, & non è contra: Ergo pendet ab objecto, quantum ad veritatem, & certitudinem, & ab illo mensuratur.

Confirmatur secundò: Cum Adversarij asserunt, ideo Deum praescire res futuras, quia futurae sunt: vel usurpant particulas illas *ideo, & quia*, in sensu purè illativo, vel in sensu causali? Si primum, nobiscum sentiunt; non negamus enim talem propositionem esse veram in sensu illativo, & prout dicit solam rationem inferendi, sed tantum in sensu causali, & quatenus importat causam essendi, ut docet D. Thomas locis supra relatis. Si autem secundum dicant (ut necessariò dicendum est, juxta illorum principia) manifestum est, scientiam Dei pendere à rebus creatis in aliquo genere causae; alioquin talis propositio non posset esse vera in sensu causali, sed tantum illativo: sicut quia rationalitas in nullo genere causae à risibilitate pendet, haec propositio, *Ideo homo est rationalis, quia risibilis*, non est vera in sensu causali, sed tantum illativo.

C Confirmatur tertio: In aeternis ratio prioris & posterioris solum petitur ex dependentia unius ab altero, unde cum praescientia Dei, & futuratione rerum, sint ab aeterno: si divina praescientia sit posterior futuratione rerum, & illam praesupponat, debet aliquo modo, & in aliquo genere causae, pendere à rebus futuris.

Respondent Adversarij, illas particulas, *ideo, & quia*, non sumi in sensu purè illativo, sed etiam causali; easque denotare quidem modum quandam causalitatis in rebus futuris, respectu divinae praescientiae; sed hanc causalitatem non esse effectivam, vel causae physice influentis in effectum; sed tantum objectivam, & causae objectivè moventis, vel terminantis divinam cognitionem. Unde dicunt, scientiam Dei liberam pendere à rebus futuris, tanquam ab objectis, non verò tanquam à causis physice influentibus.

Sed contra primò: Ostendimus ex D. Thoma, scientiam Dei non pendere à rebus, etiam tanquam ab objectis, nec ab illis mensurari, quantum ad veritatem & certitudinem; sed potius esse causam, regulam, ac mensuram totius veritatis & certitudinis quae est in illis, easque ideo esse veras, quia ei adaequantur: Ergo haec responsio manifestè contradicit doctrinae Divi Thomae.

E Secundò, Si scientia divina penderet à rebus creatis tanquam ab objectis, & in illis supponeret, & non faceret certitudinem & veritatem, non esset quantum ad hoc perfectior scientia Angelorum; cum enim illi non accipiant species à rebus, sed habeant à Deo infusas, illorum scientia non pendet à rebus creatis in genere causae efficientis, & physice influentis in intellectum eorum, sicut scientia nostra, quae accipit species à rebus, sed in genere tantum causae materialis & objectivae: Ergo si hoc secundo modo divina scientia pendeat, & causetur à rebus, non erit perfectior, nec magis independens ab illis, quam scientia Angelorum.

64.

65.

66.

67.

68.

99.

70. Tertiò, Scientia Dei non est minùs perfecta, nec minùs independens à rebus creatis, quàm ejus amor: Sed divinus amor non pender, nec causatur à bonitate & perfectione quæ sit in rebus, nec illam supponit, sed potiùs efficit, ut docet D. Thomas infrà quæst. 20. art. 2. ubi dicit, *Amor Dei est infundens & creans bonitatem in rebus*: Ergo similiter scientia Dei non pender à certitudine & veritate quæ sit in rebus, nec illam supponit, sed potiùs efficit; nec ideo verum est eam præscire res futuras, quia futuræ sunt; sed potiùs ideo illæ futuræ sunt, quia ab ea sciuntur, & cognoscuntur.

71. Quarto, Cùm res create non sint objectum formale & primarium divinæ scientiæ, sed materiale tantùm & secundarium; illa non potest ab eis dependere, & mensurari, quantum ad veritatem, & certitudinem: veritas enim, & certitudo scientiæ, petitur solùm ex objecto formali & specificativo, non autem ex materiali & secundario.

72. Potest etiam probari conclusio ex dictis articulo præcedenti: Scientia visionis, quatenus est libera, & approbationis, est causa futuritionis rerum: Ergo hæc propositio, *Ideo res sunt future, quia sciuntur à Deo*, est vera, non solùm in sensu illativo, sed etiam causali. Consequentia patet, nam quia rationalitas v. g. est causa risibilitatis, hæc propositio, *Homo est risibilis, quia rationalis*, est vera non solùm in sensu illativo, sed etiam in sensu causali: Ergo si scientia visionis in Deo sit causa rerum, hæc propositio, *ideo res sunt future, quia sciuntur à Deo*, erit vera in sensu causali, & non tantùm in sensu illativo.

§. II.

Exponuntur aliqua testimonia Sanctorum Patrum, quæ videntur adversari nostræ sententiæ.

73. Contra nostram sententiam, multa congerunt & accumulunt, Suarez, Ruiz, & alij Recentiores Sanctorum Patrum testimonia, quibus docere videntur, non ideo res esse futuras, quia præsciuntur à Deo; sed potiùs ideo illas à Deo præsciri, quia futuræ sunt: ita enim loquitur Origenes in caput 8. Epistolæ ad Romanos. Item Justinus Martyr in libro quæstionum, quæst. 58. *Non est*, inquit, *prænotio causa ejus quod futurum erat, sed quod futurum erat, causa est prænotionis*. Idem sentit Hieronymus Dialogo 3. adversus Pelagianos, ubi ait: *Non ideo peccavit Adam, quia Deus hoc futurum noverat; sed præcivit Deus quod ille erat propria voluntate facturus*. Idem dicit Cyrillus Alexandrinus libro 9. in Joan. cap. 10. ubi hoc explicat exemplo medici, qui non est causa morbi quem ægrotus intemperantiâ suâ sibi asciscit. Similia docent Damascenus, Chrysostomus, & alij.

74. Ad hæc & similia loca, in primis respondeo illos Authores, nimis zelò ductos impugnandi Thomistas, plura proferre testimonia, quæ non minùs contra eorum doctrinam pugnant, quàm contra Thomistarum sententiam: illi enim docent scientiam simplicis intelligentiæ, adjunctò beneplacitò divinæ voluntatis, esse causam rerum, ac proinde tenentur concedere, istam propositionem in sensu causali esse veram: *Ideo res sunt future, quia præsciuntur à Deo per scientiam simplicis intelligentiæ*; & tamen SS. Patres ab illis relati, absolute dicunt, præscientiam Dei non esse causam futuritionis rerum, nec ideo res

Tom. I.

esse futuras, quia præsciuntur à Deo; sed ideo ab illo præsciri, quia futuræ sunt. Quòd si illi contendunt, Sanctos Patres in his locis, non loqui de scientia simplicis intelligentiæ, sed tantùm de scientia visionis: cur etiam nobis non licebit similem expositionem adhibere, & uti eadem licentiâ ipsos interpretandi; ac similiter dicere, eos non loqui de scientia visionis, sed de scientia simplicis intelligentiæ: Et hæc nostra interpretatio magis erit consona illorum menti, & intentioni, quàm expositio Adversariorum: cùm enim Sancti Patres in his locis disputent contra Manichæos, & intendunt demonstrare contra illos, divinam præscientiam nequaquam officere libertati create, nec ullam inferre rebus necessitatem, aut coactionem: quando dicunt, non ideo res esse futuras, quia à Deo sciuntur; hoc potiùs debet intelligi, de scientia naturali, & necessaria, qualis est scientia simplicis intelligentiæ; quàm de scientia libera, qualis est ea quæ visionis nuncupatur: quia majus videtur esse periculum, quòd ex scientia necessaria sequatur destructio libertatis, quàm ex scientia libera, quæ libertatem potiùs fovet & conservare, quàm lædere, aut violare videtur.

Secundò respondeo, Sanctos Patres in his locis manifestè loqui de peccatis, de quibus verissimum est dicere, illa non esse futura, quia sciuntur & cognoscuntur à Deo per scientiam visionis: cùm enim illa non sit causa rerum, quatenus formaliter visionis est, sed solùm quatenus est practica, & approbationis; & peccata non cognoscantur à Deo per scientiam liberam, quatenus est approbationis, sed solùm quatenus est visionis; verissimum est, peccata non esse futura, quia à Deo cognoscuntur per scientiam visionis.

Tertiò dici potest, quòd si interdum Sancti Patres non loquantur de peccatis, sed de actibus bonis, vel indifferentibus, solùm intendunt divinam præscientiam non esse causam totalem & adæquatam illorum; ita quòd ejus causalitas impediatur vel excludatur liberam determinationem, & cooperationem nostræ voluntatis, tanquam secundi liberi, & secundi determinantis; eique inferat aliquam violentiam vel coactionem. Quæ responsio & interpretatio sumitur ex D. Thoma quæst. 2. de veritate art. 14. ad 1. ubi sic habet. *Dicendum est, quòd inventio Origenis est dicere, quòd scientia Dei non est causa quæ inducit necessitatem in scito, ut ex hoc cogatur aliquid evenire, quia Deus illud scit*. Et in hoc sensu dixit Anselmus in libro de concordia: *Si præscientia Dei traheret voluntatem nostram ad id quod præcivit, Deus futura libera non præsciret, sed fingeret*.

Denique responderi potest cum eodem Sancto Doctore hic articulo 8. ad 1. quando Sancti Patres affirmarunt, non ideo res esse futuras, quia sciuntur à Deo, eos locutos esse de scientia & cognitione divina, attendentes rationem scientiæ, cui ut sic non competit ratio causalitatis; alioquin scientia quam habet malorum, esset eorum causa; sed solùm quatenus habet voluntatem adjunctam, sive quatenus est applicata per decretum; cùmque dicunt Deum præscire aliqua, quia sunt futura, id intelligendum est secundùm rationem consequentiæ, non secundùm rationem essendi; id est in sensu illativo, non causali: si enim aliqua sunt futura, sequitur quòd Deus ea præscirit, non tamen res futuræ sunt causa cur Deus sciat. Unde mirari licet Adversariorum consilium litigandi de mente D. Thomæ adeo comper-

Ee ij